

Hofbauer (Dvořak) v 15. dan sušca; blaženi Jan. Sarkander, mašnik in mučenec (17. sušca) i. t. d. Ruski narod zastopa sveti Efrem, nadškof kijevski, (28. prosinca), umrl leta 1097. Samo jeden zastopnik izmed takó številnega naroda! Kdo ne bi pritrdil pisatelju, ki ob tej priliki bridko obžaluje nesrečni razkol in tudi vspodbuja, naj bi molili, »aby Bůh otevřel oči řiditelům osudů velikého národa ruského, aby poznali, že praotcové jeho byli katolici: a že jen v jednotě s Církví katolickou a se Stolicí apoštolskou kyne tomuto národu spása věčná!« (Str. 169., nav. d.) Zastopnik naroda poljskega je opisan sv. Kazimir, kraljevič poljski (5. sušca); naroda srbskega sv. Štefan Nemanja, kralj srbski (13. svečana); in tudi nas Slovencev ni pozabil gospod pisatelj in opisal za 9. dan svečana sv. Modesta, katerega je nadškof Virgilij poslal na Koroško oznanjevat sv. vero. Pri tej priliki, čitajoč življenje sv. Modesta, bodo Čehi zvedeli tudi nekoliko o žalostni zgodovini Slovencev, zlasti korotanskih. Tako gospod pisatelj goji praktično vzajemnost slovaško, trudeč se, da bi se Slovani tudi v tej stvari bolj spoznali med seboj. Misel je prekrasna, zato z veseljem pozdravljamo delo Ekertovo. D.

RUSKO SLOVSTVO.

Črtice o Gončarovu in Kojaloviču.

(Poroča P. P.)

(Konec.)

Dokončavši vseučiliške nauke, vstopi v službo v finančnem ministerstvu, kjer je bil kmalu imenovan za načelnika nekega oddelka.

Njegov prvi znameniti roman je izšel leta 1847. v časniku »Sovremennik« z naslovom »Navadna prigodba«. Slavni kritik Bielinski je takoj spoznal, da tiči v mladem pisatelju velika nadarjenost; zato je pohvalil prvo delo Gončarova. S tem je pa bila odločena usoda pisateljeva. Pohvala tako veljavnega kritika, kakor je bil na Ruskem Bielinski, navduševala je tudi Gončarova za nadalnje delovanje.

Pričel je sedaj svoj znani roman »Oblomov«, čegar odlomek »Son Oblomova« je najprej izšel leta 1848. v »Almanachu Sovremennika«. Celo delo je bilo pa dokončano še-le čez nekaj let, in sicer med njegovim bivanjem v Karlovih Varih leta 1858. Roman je bil sedaj v celoti natisnjen v časniku »Отечественныя записки« (Domovinski zapiski) in povsodi s pohvalo sprejet. Ime Oblomova so rabili celo v pregovorih, ako so kazali na mnoge senčne strani pri ruskih boljarih. — Čez deset let je izšel nov Gončarovov roman »Obruč« v »Вѣстникъ Европы« (Vjestnikъ Evropy) leta 1868. To so dela Gončarova kot romanopisca. Oba omenjena romana sta bila doslej prevedena v mnogo jezikov.

Razven tega je spisal Gončarov odlično delo »Фрегатъ Паллада« (Fregata Pallada), kjer je opisal svoje potovanje leta 1852. Udeležil se je bil namreč neke ekspedicije, katero je poslala vlada na Japonsko radi neke trgovinske pogodbe. — Leta 1862. je bil imenovan za urednika vladnega časnika »Сѣверная почта«, (Se-

verna pošta), ki se je pozneje pod uredništvom Gončarovovim imenoval »Правительственный Вѣстникъ« (Praviteljstvennij Vjestnik). Leta 1873. se je odtegnil javni službi in odslej živel v Petrogradu, toda slovstveno je manj deloval; v tem času je izšlo le nekaj njegovih razprav in obrisov, med drugimi »Миліонъ терзаній« (Milionъ terzanij 1872), kritična ocena Gribojedovega spisa »Горь отъ ума« (Gore ot uma) in »Нарушеніе воли« (Naruščenje volji 1889), ostra literarna satira. Dalje »Воспоминанія и очерки« (Vospominanija i očerki 1878), »Лучше поздно, чѣмъ никогда« (Lučše pozdno, čemъ nikogda 1879), »Изъ университетскихъ воспоминаній« (Izъ universitetskichъ vospominanij 1877), »Слуги« (Slugi 1888).

80letni starček je umrl v septembru preteklega leta za plućnico.

Lansko leto je umrl tudi učenjak Mihael Kojalovič, ki zavzema kot plodovit zgodovinar odlično mesto v ruskem znanstvenem slovstvu. Kojalovič je služboval iz početka kot profesor v Rigi, pozneje v Petrogradu. Do leta 1869. je predaval na akademiji rusko zgodovino, cerkveno in državno. V omenjenem letu je bil njegov predmet razdeljen, in sedaj je postal Kojalovič profesor državne zgodovine, kar je ostal do smrti.

V tesni zvezi z njegovo službo je bilo njegovo slovstveno delovanje, zakaj spisal je dela, ki spadajo tako v področje deželne, kakor cerkvene zgodovine. Izdal je nekaj večjih del, in razven tega je poteklo iz njegovega peresa mnogo razprav v raznih listih, almanahih i. dr. Mnoge njegove brošure so sedaj redke v knjigotrštvu. Nastala je sedaj misel in Rusiji, da bi se zbrale njegove razprave in skupaj izdale; tako bi imeli natančno podobo njegovega slovstvenega delovanja.

Nekateri njegovi znamenitejši spisi in izdanja so ta-le:

Leta 1865. je izdal zbirko listin, ki pojasnjujejo zgodovino zahodne Rusije; dodal je njih francoski prevod in v prilogi zemljepisne in narodopisne karte. — Leta 1867. je priredil na poziv akademije znanostij po rokopisih carske knjižnice spomine (dnevnik) zadnjega Batoryjevega napada na Rusijo in obleganja Pskova, leta 1869. na poziv starinosl. komisije dnevni zapisnik deželnega zbora v Lublinu l. 1569. z ruskim prevodom. — Starinosl. komisija mu je tudi izročila izdajo prvega zvezka »Hist. biblijoteke«, katerih podlaga so tudi rokopisi iz carske knjižnice.

Večje delo je njegova »Исторія русскаго самосознанія по историческимъ памятникамъ и научнымъ сочиненіямъ« (Istorija russkago samosoznanija po istoričeskimъ pamjatnikam i naučnymъ sočinenijam), ki je vzbudila veliko zanimanje. Njegove razprave so bile objavljene v časnikih: »День«, (Denj), »Москва«. (Moskva), »Русь«. (Rusj), »Церковный Вѣстникъ«, (Cerkovnij Vjestnikъ), »Христіанское чтеніе« (Christjanskoje čtenije), »Журналъ Министерства народнаго Просвѣщенія« (Žurnalъ Ministerstva narodnago Prosvješčenija), »Правда« (Pravda), »Новое Время« (Novoje Vremja) i. dr.

Veliko število Kojalovičevih spisov se ozira na cerkveno zgodovino rusko. Tako je ocenil

leta 1858. obširneje »Origines catholiques de l'église Russe« v časniku »Христианское чтение«. (Christjanskoje čtenije). Leta 1859. je izdal prvi zvezek svojega dela »Литовская церковная унія«. (Litovskaja cerkovnaia unija), l. 1873. Исторія воссоединенія западно-русскихъ унійтовъ старыхъ временъ« (Istorija vozsojedinenija zapadno ruskichъ unijatov starychъ vremenъ).

Mihael Kojalovič je bil rojen l. 1828. v Kuznici (Gov. Grodno). Izobraževal se je v seminarju v Supraslskem, pozneje v Vilni in naposled na petrograjski akademiji, kjer je tudi leta 1855. dokončal svoje studije in bil v doktorja povzdignjen. Kako je deloval na akademiji, bilo je prej omenjeno.

DRUGA SLOVSTVA.

»Mittheilungen des Musealvereines für Krain.« Herausgegeben von dessen Ausschusse. Fünfter Jahrgang. Erste Abtheilung: Historischer Theil. Laibach. 1892. Tak je naslov drugi knjigi, katero je izdalo letos muzejsko društvo. V uvodu je opisana najprej društvena kronika preteklega leta, potem račun, pregled društev (102), s katerimi muzejsko društvo zamenja knjige, imenik vseh udov in odbor. — Sledé zgodovinske razprave. Prof. J. Wallner opisuje pod naslovom »Krain und das Küstenland zu Beginne des österreicher-

schen Erbfolgekrieges« (1—56) obširno, v koliko je bila v dotiki imenovana vojska z našo domovino. — Učitelj K. Črnologar poroča o nagrobnem spomeniku vojvodinje Viride v Stičini: »Der Grabstein der Herzogin Viridis in Sittich« (57—64). — Zanimiva je S. Rutarjeva črtica o nekdanji plovitvi po Ljubljani: »Zur Schiffahrt auf der Laibach« (65—82), katera je po gradbi južne železnice propala. — Dalje priobčuje prof. Jul. Wallner doslovno star urbar bistrskega samostana: »Wirtschaftliche Verhältnisse und Hausordnung der Karthause Freudenthal im Jahre 1659« (83—99). Priobčeni urbar je tehten prispevek k slovenski, tako malo poznani monasterijologiji. Le-ta urbar nam je živa priča o vestnem, modrem in ljudomilem vladanju nekdanjih kartuzijanov. Kot dodatek knjigi sledé »Glossarienfragmente des städtischen Archivs zu Laibach,« sp. J. Šorn (100—117).

»Mittheilungen des Musealvereines für Krain,« . . . Fünfter Jahrgang. Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. Ta knjiga obseza le dva spisa: prof. W. Voss zvršuje svojo »Mycologia Carniolica« (1—84), o čemer je pisal že v prejšnjih dveh letnikih. Koncem spisa je jako umesten abecedni imenik vseh naštetih rastlin. — Prof. Ferd. Seidl nadaljuje (85—117) svojo jako natančno in temeljito sestavljeno razpravo »Das Klima von Krain.«

J. Benko.

Razne stvari.

Naše slike. Danes nam ni treba govoriti mnogo o slikah te številke. Le o dveh izpregovorimo nekoliko.

Iz prijazne roke nam je došla lepa ilustracija pesmi: »Sveti kelih« na str. 361. Podoba, kakor tudi pesem slonita na tem-le poročilu v »Mittheilg. des histor. Vereins für Krain« 1858., stran 47: »Bemerkenswerth — — ein daselbst (bei der Pfarrkirche St. Peter) verwahrter, über 250 Jahre alter silberner Kelch, an dessen Sohle folgende merkwürdige geschichtliche Nachricht eingraviert ist: Calicem hunc nobilis vir D. Mathias Posarell obtulit congiarium Divae Virginis Mariae Assumptae, quem emerat anno MDCV a Curatore Domini a Weisseneck. Styriae provincialis, in Familia ultimi Lutherani, hic ex eo potare vice Quandam sacerdotes, in missa calicem sumentes, imitans his verbis: »Sic popi calicem exhauriunt,« retrorum lapsus, cerebrum pavimento illisit et fudit, et mortuus est. Actum in arce Weisseneck circa Wildon, ad Muram sita.« — Čitateljem, ki ne znajo latinščine, podajemo ob kratkem vsebino tega poročila. Pri sv. Petru v Ljubljani hranijo mašno kupo, ki ima na stojalu znamenit napis. Ta napis pravi namreč, da je neki luteranec iz kupe

vino pil in pri tem oponašal katoliške mašnike, ki zavživajo iz kupe, rekoč: Tako praznijo popi kupo (kelih). A luteranec se je takoj zvrnil na tla in si glavo razbil. Ono kupo je nekdo kupil l. 1605. in podaril M. B. v nebo vzeti. — Ta dogodek je naš umetnik pokazal v celotni sliki jako umno. One besede luterančeve čitaš na progi, ki se vije proti tlem. Zadostuj to, saj mislimo, da si bodo drugo raztolmačili čitatelji sami. Zastran te znamenite kupe še pripomnim, kar sem slišal, da je bila namreč v Štepanji Vasi, v podružnici sv. Petra. menda last kapelice »Božjega groba«. A od tam je bila nekam prenesena, ne vém, kam. Morebiti nam prijatelj kaj več povedó.

Še nekaj besedij o grbu stenografov, ki ga je sestavil in narisal za naš list gosp. J. Zeplichal. Izvirna slika tega grba je v lepih barvah. Modri ščit je vprek razdeljen z belim trakom in kaže zgoraj viseč zlat plamen, kot znamenje jezika in govora, kakor tudi duha in razuma, kateri vodi spretno roko stenografovo. Spodaj vidimo značilno znamenje stenografije, namreč kvišku obrnjeno belo-krilato roko, držečo pisalo. Roka je ravnokar na trak napisala s stenografičnimi pismeni geslo: »Fugax oratio tenea-